

Preek Genesis 40

- Schildwolde, 23 juli 2017
- Kees van Dusseldorp
- mmv Statement

titel: Gods Woord is niet op te sluiten!

vooraf:

mededeling overlijden

Ps.121:1,4

votum en groet

PvN 84 [S]

kyrie en gloria (87)

Opw.733 [S]

gebed (89)

lezen: Gen.39:21-40:23

2 Tim.2:8-13

Ps.105:8,9,10

preek Gen.40:8b: *De uitleg van dromen is toch een zaak van God?
Vertelt u mij die dromen eens.*

Ld.305

wetslezing

Opw.461 [S]

gebed

collecte – met luisterlied Opw.789 [S]

Ps.56:3,4

zegen

Gemeente van Christus,

** Gods Woord is overal

Ayla heeft haar man gedood. Ze hadden voor de zoveelste keer enorme ruzie. Toen haar partner hun kleine baby pakte en hem iets dreigde aan te doen, ging ze door het lint. Ze greep een mes en even later lag hij bloedend op de grond. Ayla was volledig in de war, belde haar moeder op, die de politie inlichtte. Ayla was ook gewond, werd naar het ziekenhuis gebracht en de volgende dag zat ze in de gevangenis.

‘Ik wou niet meer leven. In de eerste periode kwam ik mijn cel niet uit. Ik was bang voor de anderen. ‘Moordenaar’ hoorde ik ze fluisteren. Ik kreeg mijn zoontje wel mee, maar wist ik wat ik ermee moest. Ik had het gevoel niemand te zijn en zakte in een diepe depressie. Ik wilde niet kijken naar het verleden. En ik zag geen toekomst. Niemand van mijn familie wilde nog met mij te maken hebben. Ik probeerde te bidden, zoals ik dat vroeger had geleerd. Maar het lukte me niet.’

Dit verhaal las ik in een vaktijdschrift dat gewijd is aan geestelijke verzorging in de gevangenis. Het viel in de afgelopen week in de brievenbus. Terwijl ik bezig was met de preek over Jozef in de gevangenis. En ik bedacht mij, dat ik zo’n bijbels verhaal wel lezen en uitleggen kan, maar dat ik eigenlijk eerst stil moet staan bij die gevangenis. En de beleving van gevangenen. Om te ontdekken wat hier eigenlijk gebeurt. In het tijdschrift staan veel verhalen van gevangenen. En over de thema’s die predikanten en geestelijke verzorgers bij hen tegenkomen. Opgesloten, uitgesloten en afgesloten. Hoe zou je daar spreken over God? Tot je hoort hoe God ook daar spreekt.

Natuurlijk zijn er grote verschillen tussen Jozef en een Ayla. Jozef was onschuldig. Lijkt me trouwens nog veel frustrerender als het recht niet zegeviert en je ten onrechte gevangen zit. Jouw verhaal wordt gewoon niet geloofd. Jozef droeg ijzeren kettingen aan zijn benen en een ijzeren band om zijn hals, lezen we in de Bijbel (Ps.105:18). De gevangenen in het oude Egypte waren ondergronds, haast geen licht en geen lucht. Je kunt wel raden hoe smerig het daar was. En het was voor iedereen een tijdelijke plek, behalve voor Jozef. Want Egyptenaren gebruikten de gevangenis niet als een straf, maar alleen voor tijdelijk voorarrest, tot de Farao een uitspraak zou doen, ten goede of ten kwade. Maar Jozef heeft er een flink aantal jaren gezeten. Hij was dertig jaar toen hij eruit kwam (Gen.41:47), terwijl hij als zeventienjarige als slaaf werd verkocht. Niemand wist meer dat Jozef bestond. ‘Vergeeten’, daarmee eindigt dit hoofdstuk.

En toch... God is overal. Zelfs in de gevangenis. En zijn Woord heeft kracht. Zelfs in de gevangenis. Want Gods Woord is niet op te sluiten.

En als de Heer zelfs in zo’n onmenselijke, onmogelijke en onleefbare plek als een Egyptische gevangenis zijn Woord laat horen en zijn uitverkorenen nabij is... Als zelfs in zo’n onderaards hol weer licht en zegen gaan groeien en een betrouwbaar woord de wereld in wordt gezonden... Zou die Heer dan niet in alle omstandigheden aanwezig zijn? Ook in de OK van het ziekenhuis. Op de gesloten afdeling van het verpleeghuis. In de cel van het politiebureau, in het eenzame verdriet in de slaapkamer. Ja zelfs in het sterven en in het graf. Zou zijn Woord dan geen licht geven in jouw omstandigheden? Zou Hij jou de weg

niet wijzen? Ja maar hoe dan? Ik krijg geen speciale droom. En ik heb er al helemaal geen dromenexpert bij. En briefjes uit de hemel heb ik nog nooit gekregen.

En toch... Gods Woord is niet op te sluiten. Het geeft kracht en wijst een weg.

**

'Goedemorgen heren, lekker geslapen?' Een nieuwe dag is aangebroken, ook al is daar weinig van te merken in die onderaardse ruimten. Maar toch, een nieuwe dag. Jozef brengt het eten rond, nou ja, wat je eten kunt noemen. Daar wordt Jozef steengoed in: te weinig brood verdelen over te veel mensen. In de gevangenis is hem die taak toevertrouwd. Omdat Jozef zich betrouwbaar en hulpvaardig toonde. Zijn gevangenschap had hem niet gebroken. Hem niet verbitterd of hard gemaakt. Maar ook niet lusteloos of depressief. Integendeel, de zegen van de Heer, die alles doet groeien, had ook Jozef laten groeien. Tot hoofd over de zorg voor de gevangenen. En ook tot geestelijk verzorger blijkbaar.

'Goedemorgen heren, lekker geslapen?' Jozef had allang gezien dat de gezichten van de schenker en de bakker zijn medegevangenen, absoluut niet blij stonden deze morgen. De schenker en de bakker, een elementair duo. Eten en drinken, brood en wijn. Verantwoordelijk voor wat de Farao binnenkreeg. Om een of ander vergrijp in ongenade gevallen. Een joodse uitlegger vermoedt dat er een stofje in de wijn dreef en een steentje in het brood zat. Een andere joodse uitlegger denkt dat de Farao aan de diarree was. En ja, een Farao denkt dat hij god is en het eeuwige leven heeft. Daar past buikpijn niet bij. Een woedende Farao smeedt hen in het gevang. Onberekenbaar, volstrekt willekeurig, verblindt door de macht. Hij gaat over lijken en beschikt over leven en dood. Nee, neem dan de God van Jozef! Die zijn onderdanen niet met angst vervult, maar tot een zegen stelt.

'Goedemorgen heren, lekker geslapen? Hier een sneetje brood, beetje groen en hard, maar goed voor de hongerige maag. En een beetje water, goed drinkbaar als je je neus dichtknijpt.' En dat voor de chef-sommelier en de chef-pâtissier. Zo lokt Jozef hen uit de tent. Hij is niet zo met zichzelf bezig, dat hij niet ziet hoe slecht die schenker en die bakker eruit zijn. Hij heeft oog voor zijn lotgenoten, biedt een luisterend oor.

Wat een zegen, zo'n Jozef! In hem woont Gods Woord. Op hem rust Gods Woord. Hij hoeft zich niet te bewijzen en heeft daarom oog voor een ander. Hij weet dat hij een speciale bestemming met hem heeft, en voelt zich daarom vrij. Het Woord van God is niet op te sluiten. En daarom is ook een mens met Gods Woord nooit compleet gebonden. Boeien of handicaps, verboden of beperkingen, bedreigingen en claims, zelfs fouten en tekorten, ze kunnen een mens niet scheiden van Gods liefde. Geen angst, maar vertrouwen. Daarom blijft er een geestelijke vrijheid die opvalt. Een mentale ruimte, die kracht geeft. Een interne rust, die uitnodigend werkt.

**

'We hebben een droom gehad. Allebei. En we werden heel onrustig wakker. Ontredderd. Wat zal het wel betekenen? Wat hangt ons boven het hoofd? Wie kan onze dromen uitleggen?'

‘Niemand, alleen God kan dromen uitleggen’. Dat is een geloofsbelijdenis. Jozef is zijn eigen dromen niet vergeten. Van de zon, de maan en de sterren die voor hem bogen. Hij gelooft dat God iets bijzonders met hem van plan is. Maar hij heeft geleerd om het niet naar zich toe te trekken. Hoe je de droom ook uitlegt, de situatie lijkt er totaal niet op. En toch is Jozef het vertrouwen in de God van zijn dromen niet kwijtgeraakt. ‘De uitleg van dromen is een zaak van God’. En in de Egyptische setting zit er een stekeltje in: niet de Egyptische tovenaars, wichelaars, magiers en helderzienden kunnen dromen uitleggen. Maar alleen God.

Niet mensen beschikken over de waarheid, over de betekenis van de dingen, over de toekomst, maar alleen God. Niet wij beslissen wat God te zeggen heeft, maar alleen God zelf. Mag ik dat nog eens herhalen? Wij denken soms snel te weten wat God zegt en wat God niet zegt. Soms roepen we snel wat wel naar Gods Woord en niet naar Gods Woord is. Halen bijbelteksten links en rechts aan om een ander te overtuigen. Maar zou enige bescheidenheid ons niet beter passen? En het besef dat het vaak onze conclusies zijn, op basis van onze redeneringen? En de insteek dat het door de teksten heen gaat om de ontmoeting met de levende God?

De Heer laat zich niet opsluiten in onze logica. Niet dat wij ons verstand en onze overtuigingskracht niet mogen inzetten. En dat is inclusief het gehoor geven aan Gods wil, te beginnen bij jezelf. Maar verlies nooit de eerbied, de houding van gebed en schroom als je iets zegt over God en zijn Woord. Blijf verwonderd over het spreken van God. En ontvankelijk voor zijn roepstem. Gods Woord is niet op te sluiten. Niet in een gevangenis. Maar ook niet in onze constructies, onze woorden, onze gedachten, ons gevoel. Hij is altijd groter. Hij beslist zelf wanneer en waar Hij zich laat horen. En Hij zoekt je hart.

Is het door dromen? Misschien wel. Wij zijn de gevoeligheid voor dromen wat verloren. Verklaren het met psychologische theorieën. Maar ook vandaag kan God dromen gebruiken. Het is bijvoorbeeld opvallend hoe vaak moslims in onze tijd christen worden, omdat ze Jezus in een droom ontmoeten en daar niet meer onderuit konden en wilden. God gebruikt veel meer manieren om te spreken. Door de natuur. Door het onweer. Door de omstandigheden. Door de stilte. Door de muziek. Door de actie. In al die manieren kun je Gods spreken wel zoeken maar niet afdwingen. Maar weet dat deze onthullingen van God altijd in lijn met de Bijbel zijn en gericht op Jezus Christus.

‘Vertel mij jullie dromen’, voegt Jozef eraan toe. Opmerkelijke combinatie trouwens: ‘God kan dromen uitleggen, vertel het mij maar.’ Jozef presenteert zich als vertegenwoordiger van zijn God. Als profeet van de enige ware God. Daar in dat onderaardse hol van de Egyptische gevangenis, leeft een profeet van God. Een geestelijke verzorger. Je doet er goed aan om je verhaal aan hem te vertellen. Hij kan je in verbinding brengen met God. Hemels licht werpen op je levensloop.

**

‘Ik droomde’, zegt de schenker, ‘dat er een wijnstok voor mij stond, met drie ranken. En in geen tijd begonnen de ranken te groeien en te bloeien en verschenen er trossen rijpe druiven. Ik perste de druiven in de beker van de Farao en gaf hem die in de hand.’

'Dit is de betekenis van uw droom', zegt Jozef. 'Drie ranken, dat zijn drie dagen.' Ook Jozef wist dat de Farao drie dagen later zijn verjaardag zou vieren. Naar oud gebruik zou hij dan sommige gevangenen gratie verlenen en anderen laten doden. Geen wonder dat de schenker en de bakker onrustig hadden geslapen. 'Over drie dagen zal de Farao uw hoofd verhogen en u in uw ambt herstellen.'

'En nu ik!', zegt de bakker gretig, bij zo'n gunstige uitleg. 'Ik droomde dat ik drie manden op mijn hoofd had, met heerlijk gebak. Maar er pikten steeds vogels aan het lekkers.' 'Farao zal ook uw hoofd verhogen. Maar in uw geval door uw hoofd eraf te hakken en op een paal te spietsen.'

Waarom de schenker mag blijven leven de bakker moet sterven? Niemand die het weet. Misschien is er rechercheonderzoek gedaan met een duidelijke uitslag. Misschien is het een volstrekt willekeurige beslissing van een onberekenbare Farao die op zijn verjaardag zijn goddelijke luister onderstreept door te beslissen over leven en dood. Maar de God van Jozef blijkt volstrekt betrouwbaar. Op de derde dag vallen de beslissingen, zoals vaker. Precies zoals door Jozef gezegd. De schenker wordt in ere hersteld. De bakker wordt opgehangen.

Wij kunnen Gods Woord niet naar onze hand zetten. We kunnen het niet organiseren en alleen biddend zoeken naar zijn leiding voor ons leven. Maar als de Heer gesproken heeft, dan zal het zo gebeuren. Wat Hij zegt is betrouwbaar. Kijk naar Jezus. 'Op de derde dag zal ik opstaan uit de dood. God zal mij verhogen.' En het is gebeurd. Als de Heer zegt: 'Kind je zonden zijn je vergeven' dan zijn ze vergeven. Als de Heer zegt: 'Met dit gedrag plaats je jezelf buiten het Koninkrijk van God', dan sta je erbuiten.

Als God zegt: er is vrijspraak en er is oordeel, dan gaat het zo gebeuren. Je doet er goed aan om het heel erg serieus te nemen. Het is geen vage praat van dominees en fanatieke christenen. Het geen bangmakerij om zieltjes te winnen. Het is de profetische realiteit van Gods Woord. Die spreekt over twee uitgangen uit dit aardse leven. Met God in eeuwige heerlijkheid. Of zonder God in het eeuwig oordeel. Hemel of hel. Zo zal het gebeuren. Ik zeg dat niet om je vast te zetten. Want het etiket 'veroordeeld' wordt niet definitief uitgedeeld zo lang je leeft. Maar ik zeg het om je in beweging te brengen. En je naar je Verlosser te brengen. Zodat je het etiket 'gered' op je leven krijgt. Want het gaat wel ergens over. Hoe wordt jouw hoofd straks verhoogd? Met eer van de Heer? Of in de nood van de dood? Wat God zegt, is betrouwbaar.

**

Gods Woord is niet op te sluiten. Daarom wordt Jozef in de gevangenis een profeet. Een prediker van Gods Woord. Een pastor van Gods aanwezigheid. Jozef heeft inzicht in Gods plan gekregen. Hij heeft iets van God leren begrijpen in de loop van zijn leven. Hij leeft met God. En kan dus niet zwijgen. Dat is een dynamiek die in Gods Woord ligt. Wie er iets van heeft begrepen, gaat ervan spreken, gaat ernaar leven en wordt een getuige in woorden en daden.

En wie er niet van spreekt, wie er niet naar leeft, wie er in woorden en daden niet van getuigt, die doet er goed aan om zich opnieuw te verdiepen in wie God is en wat Hij zegt. Of, om het maar direct iets duidelijker te maken, die doet er goed aan om zich voor het

eerst of opnieuw aan Jezus Christus te verbinden. Dat is wat Paulus schrijft aan zijn oudstudent Timoteus: Het Woord van God laat zich niet gevangen zetten. De boodschap van Jezus Christus is betrouwbaar. Het moet gehoord worden en ruimte krijgen. Dat mensen in Jezus Christus gered worden en eeuwige luister ontvangen. Wie daar iets van begrijpt, die verandert erdoor. Die raakt vervuld met Gods Geest en wordt een wandelende poster van de Heer. Waar je ook bent. En zelfs als je niets zegt.

Als je in de komende weken op andere plekken komt, andere mensen ontmoet, andere dingen doet, weet dan dat je voor God dezelfde blijft. Een kind van Hem. Neem geen vakantie van je geloof. Maar gebruik de ruimte die je krijgt om juist dichterbij de Heer verbonden te worden. Oefen je erin om met zijn ogen naar mensen te kijken. En in zijn Geest op mensen te reageren.

**

‘Wil je aan mij denken? Straks, als je weer in vrijheid bent? Wil je de Farao erop wijzen dat ik hier ten onrechte gevangen zit?’ Jozef verlangt naar de vrijheid. Gevangenen zoeken altijd contact met de buitenwereld. Ze smokkelen een briefje mee. Laten de groeten overbrengen. Of vragen iets voor ze te doen.

Jozef verlangt naar de vrijheid. Maar steeds als er weer een streep licht naar binnen valt, is het niet voor hem. Anderen gaan en anderen komen. Maar Jozef is vergeten. Nog nooit zover van huis geweest. Met onvervulde verlangens. En onverhoorde gebeden.

Waarom die schenker niet meer aan hem dacht? Ach, misschien wilde hij niet meer denken aan die zwarte tijd. Mensen vergeten liefst de onplezierige momenten. Of zijn zo met zichzelf bezig, dat ze aan een ander voorbij leven. Misschien durfde hij de Farao nog lang niet om een gunst te vragen. Bij zo’n god moet je op je tenen lopen. Mondje dicht en beleefd blijven. ‘Ja koning, nee koning, zal ik u nog wat inschenken koning?’ Ondankbaarheid, onbetrokkenheid, ontrouw, wat geeft het veel teleurstelling.

Maar het Woord van God is niet op te sluiten. Jozef komt vandaag niet uit de gevangenis. Zijn leerschool is nog niet afgelopen. Hij moet nog meer leren over onverhoorde gebeden en onvervulde verlangens, voor hij de verlosser kan worden. Zijn geloof moet nog verder getest en gezuiverd worden. Zodat hij nog meer op de Heer alleen leert vertrouwen. Zodat zijn geestelijke kracht nog groter wordt. En zijn innerlijke vrede. Zodat hij nog meer leert dat alleen Gods Woord een houvast is. En dat we alleen biddend wijsheid ontvangen. Op het moment dat de Heer het geven wil.

Gods Woord is niet op te sluiten. In de donkerste tijd, als je het verst van huis bent, is de Heer erbij. God heeft gesproken. Zijn beloften aan je gegeven. Je geroepen om zijn kind te zijn, waar je ook bent. Geef dat Woord ruimte. Sluit het niet op. En sluit jezelf niet af. Want in dat Woord ligt je vrijheid. En je enige troost en houvast. Ook als verhoring van je gebeden uitblijft. Als verlangens onvervuld blijven. Als je geen gevoel hebt van Gods nabijheid. Als zorg je dreigt te overspoelen. Als je weet dat je afscheid dichterbij komt. Leef met Gods belofte! Laat je vullen door de Geest van Christus. En word zo een getuige van de Heer. Die zegen verspreidt. En uiteindelijk verhoogd wordt. Met eer van de Heer.

Amen